

Nyansert om barn av en landssviker

Turid Nystøl Rian | Far elsker Fedrelandet. Emilia Press AS, 2006. 174 sider

PUBLISERT 7. januar 2009

Handlingen i denne finstemte, lille romanen utspiller seg i 1944-1945, altså mens okkupasjonen nærmer seg slutten. Fortellingen ender ved frigjøringen i mai 1945. Historien blir fortalt gjennom den observante seksåringen Ylva - et fortellermessig grep som her fungerer godt. Ylva Hermansen, i beretningen også kalt Barnet, bor i en leiegård i Oslo sammen med faren. Hun har det på mange måter vanskelig. Hun er mye alene, og allmenntilstanden hennes blir gradvis dårligere. I tillegg er moren hennes innlagt på tuberkulosesanatorium.

Det som mer enn noe annet gjør Ylvas situasjon spesiell og gir fortellingen nerve, er likevel farens medlemskap i Nasjonal Samling (NS) og hans arbeid som journalist i partiavisen *Fritt Folk*. Til forskjell fra nordmenn flest håper Dieter Hermansen og

partifellene hans i det lengste på tysk seier. Ylvas far hører altså til en minoritetsgruppe som er uglesett av flertallet. Selv elsker han fedrelandet og vil forsvare det mot faren fra Øst, altså bolsjevikene. For såkalt gode nordmenn, også kjent som *jøssinger*, er imidlertid alle NS-folk landssvikere, som i samsvar med Hjemmefrontens isfrontparole skal fryses ut av fellesskapet.

I romanen gir forfatteren flere realistiske eksempler på hvordan Ylva, som datter av en NS-mann, også rammes av andres forakt. Når hun kommer inn i butikken, sier en kone høyt: «Det står visst et nazibarn her.» Når hun og faren går i trappeoppgangen, smeller jøssing-naboer døren demonstrativt igjen. I bokens sluttscene går Ylvas søndagsskolelærerinne rett forbi henne uten å gjengjelde seksåringens hilsen.

Historien om Ylva kunne lett ha blitt deprimerende lesning, men forfatteren balanserer fint mellom alvor, presise miljøskildringer og glimt av humor. Boken til Turid Nystøl Rian formidler et nyansert og derfor mer virkelighetsnært bilde av okkupasjonstidens nordmenn enn tradisjonelle svart-hvitt-fortellinger. Bøker som denne er god folkeopplysning. Folk flest var ikke helter, og NS-medlemmene var tross alt mennesker de også, på godt og vondt. Barna deres var, og er, uansett uskyldige. Det er og blir et moralsk tankekors at motstandssiden bevisst lot barn bli skadelidende for å ramme deres foreldre. Fortellingen om lille Ylva kan sist, men ikke minst anbefales for sine litterære kvaliteter.

Anmeldt av Baard Borge

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 46, nummer 1, 2009, side